Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Український державний хіміко–технологічний університет»

СХВАЛЕНО

рішенням Вченої ради
ДВНЗ УДХТУ
№ 8 від 31.08.2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ДВНЗ УДХТУ

_____К.М. Сухий
31.08.2021

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

підвищення кваліфікації
із спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)»
за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Програма підвищення кваліфікації
набуває чинності з
«01» 09 2021 р.
(наказ №166 від 31.08.2021)

Дніпро
2021

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
програми підвищення кваліфікації

СХВАЛЕНО:

Голова науково-методичної ради
ДВНЗ УДХТУ
(протокол № 8 від 18.06.2021) О.В. Зайчук

ПОГОДЖЕНО:

Начальник
навчально-наукового центру Р.В. Смотраєв

Завідувач
відділу післядипломної освіти А.О. Євтушенко

Завідувач кафедри фізичної культури,
спорту та здоров'я Г.В. Охромій

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою у складі:

1. Охромій Галина Василівна, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я ДВНЗ «Український державний хіміко – технологічний Університет»;

2. Івченко Оксана Миколаївна, канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я ДВНЗ «Український державний хіміко – технологічний Університет».

ЗМІСТ

	С.
1 Загальна інформація	5
2 Мета програми підвищення кваліфікації	5
3 Характеристика програми підвищення кваліфікації	6
4 Викладання та оцінювання	6
5 Програмні компетентності (за стандартом)	7
6 Програмні результати навчання (за стандартом)	9
7 Ресурсне забезпечення реалізації програми підвищення кваліфікації	12
8 Перелік компонент програми підвищення кваліфікації та їх логічна послідовність	13
9 Форма атестації слухачів підвищення кваліфікації	14
10 Перелік орієнтовних запитань до кваліфікаційного іспиту	14
11 Орієнтовна тематика творчих робіт і проектів	15
12 Список рекомендованої літератури	16

1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	ДВНЗ «Український державний хіміко – технологічний університет», кафедра фізичної культури, спорту та здоров'я.
Офіційна назва програми	Освітня програма Фізична культура підвищення кваліфікації із спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура)
Тип документу та обсяг програми	Свідоцтво про підвищення кваліфікації, 5 кредитів ЄКТС (150 годин)
Передумови	Вища освіта.
Мова(и) викладання	Українська.
Інтернет – адреса постійного розміщення опису програми	https://udhtu.edu.ua/pidvyshhennya-kvalifikatsiyi-pedagogichnyh-pratsivnykiv-zakladiv-peredvyshhoyi-osvity

2 МЕТА ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Відповідно до частини шостої статті 59 Закону України «Про освіту», Законів України «Про загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту» та згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково – педагогічних працівників» педагогічні й науково – педагогічні працівники зобов'язані щороку підвищувати свою кваліфікацію.

Метою програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників є розвиток методичного та практичного рівнів професійної компетентності вчителів фізичної культури, відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти.

3 ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Галузь знань, спеціальність	01 Освіта / Педагогіка. 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» 014.11 Середня освіта (Фізична культура)
Орієнтація програми підвищення кваліфікації	Освітньо – професійна.
Основний фокус програми підвищення кваліфікації	Загальна освіта в галузі освітніх та педагогічних наук підвищення кваліфікації педагогічних працівників за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура). Ключові слова: педагогіка, освіта, фізична культура.
Особливості програми підвищення кваліфікації	Програма орієнтована на інтеграцію теоретичної та практичної підготовки з фізичної культури в рамках підвищення кваліфікації для забезпечення ефективної діяльності у цій галузі.

4 ВИКЛАДЯННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

ВИКЛАДАННЯ: проблемно-орієнтоване навчання, яке проводиться у формі лекцій, семінарів, практичних занять, консультацій, самостійного вивчення, виконання проектів, на основі нормативно – правових актів, підручників, посібників, періодичних наукових видань та інтернет – ресурсу ДВНЗ «Український державний хіміко – технологічний університет».

ОЦІНЮВАННЯ: складання іспиту.

5 ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗА СТАНДАРТОМ)

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати практичні проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів освітніх наук, і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній середній школі.
Загальні компетентності	1. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні. 2. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про фізичну культуру, здоров'я і суспільство. 3. Знання та розуміння предметної області й розуміння професійної діяльності. 4. Здатність діяти, виходячи з етичних міркувань (мотивів). 5. Здатність діяти соціально відповідально й свідомо. 6. Здатність працювати в команді. 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях. 9. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями. 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 11. Здатність донесення знань та умінь з фізичної культури до учнів, набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування біологічних знань для різного рівня знань та умінь учня. 12. Здатність до ефективної взаємодії та до викладу

	складної комплексної інформації у практичній формі, використовуючи інформаційно – комунікаційні технології та відповідні технічні терміни.
Фахові компетентності спеціальності	1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності. 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання. 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з фізичної культури. 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття й засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності й корекції освітнього процесу. 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі фізичної культури у закладах середньої освіти на практиці. 6. Здатність вибудовувати професійну діяльність на основі сучасних нормативно-правових документів у системі освіти України, міжнародних документів. 7. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці. 8. Володіння понятійним апаратом, пізнавальними підходами та методами. 9. Вміння вибудовувати професійну діяльність на основі знань, досягнень психології та педагогіки. 10. Здатність відстежувати й осмислювати розвиток теорії і практики психології, педагогіки, методики викладання предмета. 11. Вміння користуватися засобами вербальної та невербальної комунікації. 12. Здатність аналізувати педагогічні ситуації, виокремлюючи прийоми педагогічної взаємодії. 13. Здатність логічно та послідовно подавати засвоєні знання. 14. Здатність вибудовувати професійну діяльність на основі сучасних принципів організації навчально-виховного процесу. 15. Уміння вирішувати типові навчальні завдання. 16. Здатність працювати в умовах психологічних і педагогічних експериментів різних рівнів.

	17. Уміння комплексно підходити до виконання професійних обов'язків відповідно до конкретної ситуації. 18. Здатність оцінювати якість своєї роботи та роботи колег. 19. Уміння планувати та реалізувати відповідні заходи. 20. Здатність доцільно використовувати й створювати сучасне навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять. 21. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (учні, учителі, батьки та ін.).

6 ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (ЗА СТАНДАРТОМ)

Викладач повинен знати:

- знати предмет викладання (фізична культура);
- знати дисципліни психолого-педагогічного циклу, у тому числі педагогіку, психологію, вікову фізіологію;
- методики викладання предмета та виховної роботи;
- цілі, принципи, організацію, нормативне забезпечення шкільної освіти, зокрема стосовно предмета, що викладається;
- навчальні плани, програми, підручники;
- методичні рекомендації;
- форми, методи, засоби навчально-виховного процесу, вимоги до його матеріально-технічного оснащення;
- індивідуальні характеристики учнів, питання формування різних учнівських колективів і керівництва ними;
- соціальні, культурні, інші умови навчання і виховання;
- принципи, якими керуються провідні вчителі;
- основні напрямки і перспективи розвитку освіти;
- Закон України "Про освіту", інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання, державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні;
- сучасні методи досліджень у галузі фізичної культури і спорту, здійснювати дидактичну переробку методів науки у методи навчання;

- планування викладання предмета в часі (складати річні, тематичні плани; плани-конспекти уроків тощо);

- планування і визначення змісту позакласних заходів;

- моральні норми у спілкуванні з людьми (педагогічний колектив, учні, батьки), тактовність, привітливість, ввічливість і зібраність, гуманність при розв'язанні педагогічних питань.

Уміти:

- прищеплювати інтерес учнів до навчальної діяльності (вивчення предмета фізична культура) і науки;

- здійснювати професійну орієнтацію школярів з урахуванням інтересів суспільства, нахилів та можливостей учнів;

- застосовувати, різні види виховання учнів;

- доводити навчальний процес до його логічного завершення і переводити знання в переконання, здійснювати вплив не лише на розум, а й почуття школярів;

- проводити серед населення природоохоронну та інші види пропаганди, спрямовувати набуті учнями знання на практичне застосування;

- ставити запитання, що вимагають порівнянь і висновків, індуктивних і дедуктивних умовиводів;

- створювати у процесі навчання проблемні ситуації, що вимагають самостійного мислення дітей, встановлення причиново-наслідкових зв'язків;

- організовувати і чергувати різні види пізнавальної активності учнів;

- формувати ціннісні орієнтації та позитивне ставлення школярів до здоров’я і життя людей, до себе як суб'єкта діяльності;

- використовувати наявні в учнів знання при організації їх пізнавальної діяльності; формувати й зміцнювати в учнів не лише навчальні вміння, але й навички продуктивної праці; навчити їх готувати робоче місце; спостерігати, правильно сприймати й оцінювати фізичний стан, тощо;

- навчати учнів застосовувати знання з фізичної культури в інтересах суспільної та особистої гігієни;

- здійснювати відбір і добір фактичного матеріалу науки згідно з метою і завданнями школи, з урахуванням попередньої підготовки та вікових особливостей учнів.

- бачити й виділяти найголовніші дидактичні одиниці - провідні уявлення, основні поняття, ідеї, вміння й переконання, що прищеплюються дітям даним курсом; виробляти методику їх формування, формувати в учнів творчі підходи до предмету навчання;

- визначати оптимальні шляхи формування основних понять в галузі фізичної культури, встановлювати міжпредметні і внутрішньопредметні дидактичні зв'язки, формувати цілісні природничо-наукові знання і на цій основі - цілісний науковий світогляд.

- аналізувати урок за змістом, будовою, методами викладання й визначати психологічні процеси в діяльності учнів;

- відрізняти об'єктивне від суб'єктивного в педагогічних судженнях і висновках. Застосовувати діалектичний метод мислення в оцінюванні цих суджень.

- аналізувати статті й книги: вміти працювати з каталогами і бібліографічною літературою. Вміти спостерігати й аналізувати досвід інших вчителів та оволодівати ним з метою самовдосконалення.

Має комунікативні навички, а саме:

- формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу;

- ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування;

- організовує освітній процес у закладі середньої освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об’єднаннях);

- керується у своїй діяльності принципами толерантності, творчого діалогу, співробітництва, взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу;

- організовує класний колектив і спрямовує його діяльність на успішну навчальну роботу;

- організовує спортивні гуртки різних видів спорту, проведення факультативних курсів, різні види позаурочної роботи, науково-пізнавальні вечори, КВК, спортивні олімпіади, тощо.

Автономія і відповідальність:

- здатний навчатися протягом життя і вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію з високим рівнем автономності;

- здатний аналізувати й вирішувати соціально та особисто значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури;

- ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності;

7 РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Специфічні характеристики кадрового забезпечення	Науково-педагогічні працівники, які мають науковий ступінь або вчене звання, а також особи, які мають ступінь магістра відповідно до профілю підготовки здобувачів за освітньо-професійною програмою підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за напрямом «Вчитель фізичної культури».
Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	Забезпеченість навчальними приміщеннями, спортивними залами, майданчиками, спортивним інвентарем, комп'ютерним обладнанням.
Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення	Бібліотека ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» https://biblioteka.udhtu.edu.ua/ Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Інтернет-ресурси та авторські розробки науково-педагогічних працівників ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет». https://udhtu.edu.ua/

8 ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТ ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ЇХ ЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ

Код н/д	Компоненти програми підвищення кваліфікації (навчальні дисципліни, курсові роботи, практики, кваліфікаційні роботи)	Кількість кредитів (годин)	Форма підсумкового контролю
Модуль 1. Соціально-гуманітарний			
1.1.	Філософські основи сучасної освіти	2	
1.2.	Законодавство про освіту	2	
1.3.	Нормативне забезпечення охорони праці в закладах освіти	2	
1.4.	Мовленнєвий імідж педагога	10	
Загальний обсяг за модуль		**16**	
Модуль 2. Професійний			
2.1.	**Інваріантна частина**	**110**	
2.1.1.	Інноваційні процеси в роботі вчителя фізичної культури	14	
2.1.2.	Сучасна методика викладання фізичної культури	24	
2.1.3.	Сучасні методи досліджень в фізичній культурі	16	
2.1.4.	Рухова активність і здоров’я людини	16	
2.1.5.	Інноваційні методи викладання фізичної культури у школі	24	
2.1.6.	Специфіка роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в освітніх закладах	16	
2.2.	**Варіативна складова професійного модуля**	**16**	
2.2.1.	Здоров’я зберігаючі технології фізичної культури	8	
2.2.2.	Технології професійної діяльності тренера-викладача Технології професійної діяльності вчителя фізичної культури	8	
Загальний обсяг за модуль		**142**	
Модуль 3. Діагностико-аналітичний			
3.1.	Вихідне комплексне діагностування	4	Тест, іспит
3.2.	Захист проектів (підсумкових робіт)	4	Захист
Загальний обсяг за модуль		**20**	
Разом годин за модулями		**150 (5 кредитів)**	

9 ФОРМА АТЕСТАЦІЇ СЛУХАЧІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Атестація слухачів освітньої програми за напрямом «Викладач фізичної культури» проводиться у формі захисту кваліфікаційної роботи та завершується видачею свідоцтва (сертифіката) про підвищення кваліфікації встановленого зразка

10 ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ЗАПИТАНЬ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

1. Методика навчання фізичної культури як наука. Предмет і методи дослідження.
2. Історія розвитку фізичної культури.
3. Зв’язок методики навчання фізичної культури з іншими науками.
4. Вимоги до сучасного вчителя фізичної культури.
5. Творча активність вчителя та його дослідницька функція.
6. Урок фізичної культури в умовах демократизації і гуманізації школи.
7. Творча робота учнів старших класів на заняттях з фізичної культури.
8. Роль наочності й технічних засобів навчання на заняттях з фізичної культури.
9. Обладнання кабінету та використання його для формування знань з фізичної культури.
10. Формування в учнів умінь і навичок самостійної роботи в процесі навчання фізичної культури.
11. Використання елементів розвивального навчання на уроках фізичної культури.
12. Здійснення індивідуального підходу у роботі з учнями в процесі навчання фізичної культури.
13. Методика контролю навчальних досягнень учнів з фізичної культури.
14. Методика лекційно-семінарських занять з фізичної культури.
15. Форми позакласної роботи з фізичної культури.
16. Науково-методичні підходи до підготовки завдань для обліку і контролю знань з фізичної культури.
17. Форми узагальнення та систематизації знань, умінь, навичок учнів у процесі вивчення фізичної культури.

18. Різноманітність форм проведення уроків з фізичної культури у сучасній школі.

19. Особливості вікової фізіології та психології у школярів в умовах демократизації суспільства.

20. Актуальні проблеми сучасної фізичної культури.

21. Досягнення комунікативного зв'язку людини та природи на уроках фізичної культури.

22. Використання навчальних і контролюючих програм при застосуванні комп'ютерів для успішного навчання фізичної культури.

23. Нові інформаційні технології під час вивчення фізичної культури та методики її викладання.

24. Домашня робота як одна із форм організації навчальної діяльності учнів.

25. Використання дидактичних ігор як один з шляхів підвищення ефективності уроків фізичної культури.

26. Шляхи реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення фізичної культури.

27. Методика проведення позакласних занять з фізичної культури у старших класах.

11 ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ТВОРЧИХ РОБІТ І ПРОЕКТІВ

1. Активізація пізнавальної діяльності школярів на уроках фізичної культури.
2. Проблемні ситуації і творча робота на уроках фізичної культури у старших класах.
3. Впровадження нестандартних форм і методів навчання при викладанні фізичної культури.
4. Розвиток мислення школярів на уроках фізичної культури.
5. Формування інтересу учнів до фізичної культури шляхом використання ігор на уроках та в позакласній роботі.
6. Використання індивідуальних, групових та колективних форм роботи з учнями при диференційованому вивченні фізичної культури.
7. Роль наочних посібників для досягнення навчальної мети при вивченні нового матеріалу курсу фізичної культури.
8. Нестандартні уроки з фізичної культури та особливості їх проведення.

9. Використання елементів проблемного навчання в процесі викладання фізичної культури.

10. Здійснення індивідуального підходу у роботі з учнями в процесі навчання фізичної культури.

11. Організація пошуково-дослідницької роботи з обдарованими дітьми в процесі вивчення фізичної культури.

12. Самостійна пізнавальна діяльність учнів – основа інтенсифікації уроку фізичної культури.

13. Формування наукового світогляду на заняттях з фізичної культури.

14. Форми роботи з підручником у процесі засвоєння матеріалу.

15. Нові підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів з фізичної культури.

16. Обладнання спортивного залу та використання його для формування навчальних досягнень з фізичної культури.

17. Практика формування здорового способу життя у школі.

18. Екологічне виховання під час уроків-екскурсій у процесі вивчення фізичної культури.

12 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт”. – Харків: “ОВС”, 2004. – 176 с.

2. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”. – К.,1998. – 48 с.

3. Короткий російсько-український словник з фізичної культури і спорту /Уклад. Д.М.Диновський та ін. - К.: Просвіта, 1993. – 20 с.

4. Гуськов С.И. Государство и спорт – М.: Физкультура и спорт, 1996. – 176с.

5. Жданова О.М. Управління фізичною культурою. – Львів, 1996. – 127 с.

6. Куц Л. Всеобщая история физической культуры и сопрта. – М.: Радуга, 1982. – 399 с.

7. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. – К.: Олимпийская література, 1994. – кн. 1. – 496 с.; кн. 2 – 480 с.

8. Профессиональный сопрт / Под общ. ред. С.П.Гуськова, В.Н.Платонова, -К.: Олімпійська література, 2000. – 391 с.

9. Концептуальні засади подальшого розвитку фізичної культури і спорту в Україні // Наука в олимпийском спорте. – 1998. - №1 С. 5 – 12.

10. Золоті сторінки олімпійського спорту України / За ред. І.Н.Федоренка. –К.: Олімпійська література, 2000. – 192 с.

11. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. – К.,1994. – 34 с.

12. Закон України “Про освіту”, 1991, 26 червня.

13. Закон України “Про внесення змін до закону Української РСР “Про освіту ”. – 1996. – 25 квітня.

14. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. – К.: 1994. – 22 с.

15. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (від 18 червня 1998 року) // Голос України. – 1999. – 17 липня.

16. Концепція безперервної фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх шкіл. – К., 1997. – 18 с.

17. Концепція кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання і спорт”. –К.: КГПФК, 1992. – 18 с.

18. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Фізичне виховання в школі. – 1998. - №2. – С.2 – 7.

19. Выдрин В.М. Введение в специальность. – М.: Физкультура и спорт, 1974. - 159 с.

20. Програма з фізичної культури для заагльноосвітніх закладів (1-11 класів) // Фізичне виховання в школі. – 1999. - №1. – С. 2 – 24.

21. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей. – К.: Олімпійська література. 2001. – 439 с.

22. Волков Л.М. Спортивная подготовка детей и подростков. К.: Вежа, 1998.– 190 с.

23. Платонов В.М., Булатова М.М. Фізична підготовка спортсмена. – К.: Олімпійська література, 1995. – 320 с.

24. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Частина 1.– Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с. / Частина 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248 с.

25.Баюрко Н. В. Екологізація змісту природознавства як засіб формування екологічної свідомості учнів / Н. В. Баюрко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вип. 41 / Редкол. : В. І. Шахов та ін. – Вінниця : ТОВ Нілан ЛТД, 2014. – С. 109–113.

26. Білявська Л. О. Структурні компоненти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури / Л. О. Білявська // Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. − Вінниця, 2010. – Вип. 33. – С. 181-185.